

Korejščina v Sloveniji

Hyeonsook Ryu, Chikako Shigemori Bučar

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za azijske študije

Prispevek najprej predstavlja zgodovino poučevanja korejskega jezika v Sloveniji, ki se je začelo šele na začetku 21. stoletja, in nato značilnosti tega jezika z vidika slovenskih učencev. Sledi opis prepoznavnosti Koreje v slovenski družbi ter zanimanja za Korejo in korejski jezik zlasti med mladimi. Ob pomoči korejskih ustanov in prek sodelovanja med evropskimi univerzami s koreanistično vsebino smo v tem kratkem času na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani dosegli nekaj dobrih rezultatov na področju korejskega jezikoslovja in koreanistike. Predvidevamo, da se bo večje povpraševanje po znanju korejskega jezika pojavilo v prihodnje, tudi v Sloveniji in Srednji Evropi.

Ključne besede: koreanistika, korejščina na Slovenskem, pisava hangul, izgovor, spoštljivi govor, zabavna industrija

이 논문에서는 먼저 슬로베니아 류블랴나대학교 인문대학에서 2003년부터 시작된 한국어 교육의 역사를 고찰한다. 한국어 학습자의 특징으로는 젊은 층의 학습자가 눈에 띄게 증가하고 있다는 것을 들 수 있다. 류블랴나대학교 인문대학에서는 한국학 관련 기관과 조직 그리고 유럽내 대학들과 협력하여 한국어와 한국어 교육 분야에 큰 성과를 이루었다. 앞으로 슬로베니아와 중유럽의 한국어에 대한 수요는 더 많아질 것으로 전망하고 있다.

키워드: 한국학, 슬로베니아의 한국어, 표기, 발음, 경어, 엔터테인먼트 산업

The first part of this paper is the history of Korean-language teaching in Slovenia. Korean was introduced at the Faculty of Arts, University of Ljubljana in 2003. Some characteristics of the Korean language are presented from the viewpoint of learners in Slovenia. Korea is becoming more and more visible in Slovene society, particularly among younger people. With the help of Korean institutions and cooperation with European universities, we have had some excellent achievements in the field of Korean linguistics and language teaching. We expect a greater demand for knowledge of the Korean language in Slovenia and in Central Europe in the future.

Keywords: Korean Studies, Korean in Slovenia, hangeul writing system, pronunciation, honorifics, entertainment industry

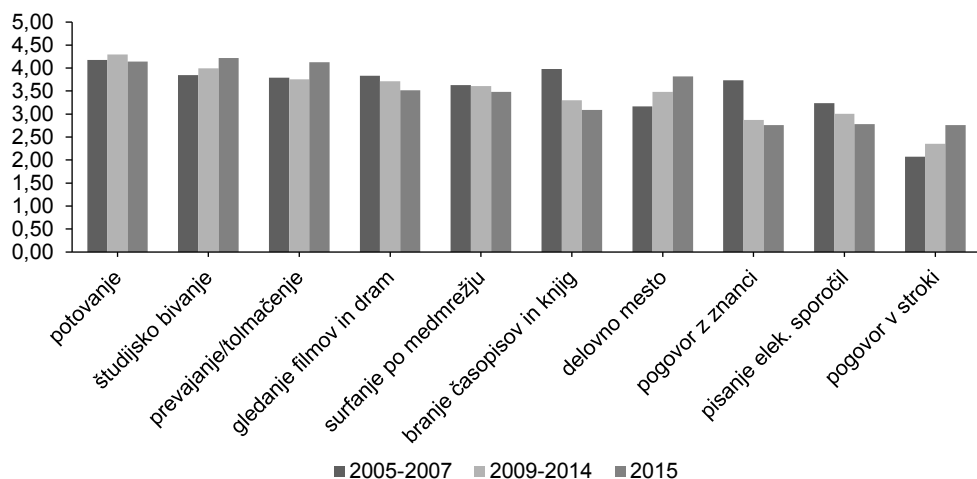
1 Pouk korejščine v Sloveniji: tretji vzhodnoazijski jezik na Filozofski fakulteti UL

Prvi pouk korejskega jezika v Sloveniji je bil organiziran na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani februarja 2003. To je bil predmet Sodobni korejski jezik 1, izbirni jezikovni predmet na Oddelku za azijske študije. Takoj v naslednjem akademskem letu mu je sledil Sodobni korejski jezik 2, čez nekaj časa, v letu 2008, pa smo uvedli še Sodobni korejski jezik 3, ker je bil s pomočjo Korejske fundacije (KF: Korea Foundation) omogočen prihod gostujočega profesorja za korejsko jezikoslovje.

Večina učencev oz. študentov, ki so se učili korejskega jezika na začetku, je bila z Oddelka za azijske študije. To so bili študenti v študijskem programu Japonologija ali Sinologija, ki so izbrali Sodobni korejski jezik kot izbirni predmet.

Z uvedbo bolonjskih študijskih programov leta 2009/10 smo na novo uvedli diplomski dvopredmetni študijski program Kulture Vzhodne Azije (KVA), v okviru katerega je nastal tudi korejski modul. Tako smo leta 2013 poleg treh osnovnih predmetov za korejski jezik uvedli še predmeta Korejska fonetika (s poudarkom na izgovorjavi in slušni sposobnosti) in Korejsko pisavo (poudarek na sposobnosti pisnega izražanja). Doslej so študenti, ki so se učili korejščine, hodili na pouk tega jezika zgolj zaradi zanimanja za dodaten jezik po izbiri, zato jih ni bilo veliko, ki bi nadaljevali z učenjem za globlje razumevanje jezikovnega sistema. V novem sistemu s celotnim študijskim programom korejskega modula pa so študenti nadaljevali z učenjem jezika tudi daljši čas. V tem času je tudi naraslo število študentov z drugih smeri in strok, ki so se zanimali za Korejo in učenje korejskega jezika. Leta 2015/16 je bila uradno ustanovljena smer Koreanistike znotraj dodiplomskega dvopredmetnega študijskega programa KVA. To je bilo omogočeno s podporo in pomočjo korejske strani, zlasti Korejske fundacije in Akademije za korejske študije (AKS: Academy of Korean Studies).

Skozi čas se je spreminjala tudi motivacija študentov, ki so se učili jezika. Na začetku (od leta 2005 do 2007) so povedali, da se želijo učiti tega jezika zaradi turističnega obiska ali za boljše razumevanje korejskih filmov ipd., se pravi za osebno zadovoljstvo s pomočjo osnovnega znanja jezika. Od leta 2009/10 pa je več študentov izrazilo željo za študijsko bivanje v Koreji, osvajanje jezikovne sposobnosti za tolmačenje in prevajanje ter druge poslovne ali strokovne namene. Kot prikazuje graf 1, je glavni razlog za učenje zdaj pogovor in komunikacija v lastni stroki (Ryua 2016a: 70-72).

Graf 1. Zakaj se želite učiti korejskega jezika?

Na Filozofski fakulteti od leta 2012/13 poteka tudi plačljivi tečaj za učenje korejskega jezika. Sprva je pouk potekal v eni skupini samo za začetnike, od leta 2017/18 pa ponujamo tudi drugo skupino za nadaljevalce. Polovica udeležencev plačljivega tečaja je srednješolcev, ki se zanimajo za korejsko kulturo, ostali so študenti z drugih fakultet in tudi zaposleni odrasli. Po navadi se oblikuje manjša skupina, ki je idealna za neobremenjeno učenje jezika s fokusom na sodobne tematike, za katere se zanimajo posamezni učenci.

Zadnje čase diplomanti in študenti z našega oddelka po potrebi poučujejo individualno ali v manjši skupini tudi zunaj Filozofske fakultete, npr. v jezikovnih šolah.

2 Značilnosti korejščine in težave pri učenju

Zgodovina poučevanja korejskega jezika v Sloveniji je krajša v primerjavi s poučevanjem drugih vzhodnoazijskih jezikov. Korejščina tudi nikoli ni bila kandidatka za tuji jezik za učenje na srednji šoli. Prepoznavnost Koreje (Republika Koreja [Južna Koreja] in Demokratične ljudske republike Koreje [Severna Koreja]) je tudi manjša v primerjavi z drugimi vzhodnoazijskimi državami. V Evropi si na splošno predstavljajo, da je korejski jezik podoben kitajskemu ali japonskemu jeziku. Dejansko pa korejski jezik jezikoslovno (tipološko oz. slovnično) sploh ni povezan z njima, čeprav je korejska nacija zgodovinsko in družbeno tesno povezana s Kitajsko in Japonsko.

Na korejskem polotoku so začeli uporabljati kitajske pismenke v 6. oz. 7. stoletju in nadaljevali z uporabo do izuma fonetične pisave hangul v 15. stoletju. V korejskem jeziku je veliko besed kitajskega izvora, vendar sta korejska pisava hangul in korejska slovnica popolnoma nesorodni s kitajskima.

Če primerjamo z japonskim jezikom, je slovnica korejskega jezika nekoliko podobna japonski, zlasti pri uporabi členkov in zgradbi stavkov oz. besednem redu (SOV: osebek – predmet – glagol). Tako kot v japonskem jeziku se ta stavčna razporeditev ne spremeni niti pri vprašalnih stavkih. Razviti so izrazi in oblike spoštljivosti, ki izražajo hierarhijo in družbene položaje posameznikov, vpletenih v komunikacijo. Tako je tudi besedišče bogato za imenovanje družinskih članov in izražanje sorodstvenih odnosov. Podobnost z japonskim jezikom je tudi v tem, da ni slovničnega in oblikoslovnega razlikovanja spolov in števil. Glede besedišča lahko rečemo, da je korejski jezik bogat s pridevniki in onomatopoetičnimi izrazi. Ker so prvotno kitajske besede (večina jih je sestavljenk več kitajskih pismenk, ki sta jih korejski in japonski jezik prevzela skozi čas) po zvoku podobne v korejskem in japonskem jeziku, je učenje sodobne korejščine za učence, ki že znajo japonski jezik, nekoliko lažje. Edina in pomembna razlika med jezikoma je morda oblikoslovno dejstvo, da se pridevniki spregajo kakor glagoli, da torej dobijo enake oblike končnic kakor glagoli.

Korejsko fonetično pisavo hangul je izumil kralj Sejong leta 1443, uradno pa so jo določili kot osnovno pisavo za korejski jezik šele leta 1894, torej 450 let po izumu. Na začetku so uporabljali hangul samo za prvotno korejske besede, za katere ni bilo ustaljenih zapisov v kitajskih pismenkah. Po drugi svetovni vojni, leta 1948, so bili urejeni pogoji za samostojnost Koreje in ustanovljena je bila nova korejska vlada. V novi ustavi in zakonih, kjer je omenjeno obvezno šolanje, je tudi določilo o uporabi pisave hangul za uradne listine. Čez nekaj časa so tudi časopisne hiše in založbe za publiciranje različnih knjig začele uporabljati hangul brez uporabe kitajskih pismenk. Z razvojem informacijske tehnologije v 80. letih 20. stoletja pa so zlasti v Južni Koreji za vsa besedila začeli uporabljati izključno hangul.

Pisava hangul je sestavljena tako, da se vsaka enota oz. zlog zloži z enim samoglasnikom in soglasniki okrog njega.¹ Takšen sistem pisave se lahko hitro in dobro prilagodi digitalnemu delovanju informacijske tehnologije. Na tipkovnici, ki je najbolj osnovno sredstvo za vpis podatkov, so vsi soglasniki nameščeni na levi polovici, vsi samoglasniki pa na desni, tako da pri pisanju besedil lahko

1 Obstajajo štiri možne zgradbe za enoto hangul: CV (소 /so/ 'krava'), VC (알 /al/ 'jajce'), CVC (강 /gang/ 'reka') in CVCC (닭 /dalg/ 'kokoš'). C= soglasnik; V=samoglasnik.

enakomerno uporabljamo levo in desno roko. Tudi za manjše aparate, na primer prenosni pametni telefon, ne potrebujemo veliko tipk. Hangul je sestavljen na osnovi petih osnovnih soglasnikov in treh osnovnih vokalov, za ostale zvoke pa se dodajajo druge poteze. Sistematičnost pisave hangul naj bi bila najbolj primerna za digitalno družbo.

Za učence v Sloveniji oz. Evropi pa so posebej zahtevni naslednji elementi korejskega jezika:

- tridimenzionalnost oz. nelinearnost pisave hangul,
- pravilna raba številnih členkov,
- spregatev glagolov in pridevnikov,
- izgovarjava (razločki med navadnimi, aspiriranimi in napetimi soglasniki² ter batchim³ v zvezi s sledečim glasom),
- spoštljivi govor in razločki med pogovornim in pisnim slogom, zlasti na nadaljevalni stopnji.

Učenje korejskega jezika ni posebno zahtevno, vendar je treba vedeti, da je drugačen od bolj znanih evropskih jezikov. Zato priporočamo na vseh ravneh učenja vztrajne in konstantne vaje.

3 Prepoznavnost, zanimanje in sodelovanje v slovenski družbi

V zadnjih letih je Koreja v globalnih medijih vedno pogosteje omenjena zlasti v kontekstu kulturne ustvarjalnosti (glasba, film in sodobna književnost), pa tudi zaradi političnih dogajanj s Severno Korejo. S tem se tudi spreminja splošna podoba Koreje med študenti: v prvem desetletju 21. stoletja so si jo predstavljali kot nacijo z dolgo zgodovino, napredno družbo z visoko razvito tehnologijo, vendar s političnim problemom med severom in jugom ipd. Nekje od leta 2012 pa se pri splošni sliki korejske družbe med mladimi v Sloveniji oz. Srednji Evropi pojavljajo dodatni elementi, na primer kulturna raznolikost na področju filma, drame in glasbe v zabavni industriji, pop kultura in kulinarika. Mladi so tudi veliko bolj informirani glede razlike med Severno in Južno Korejo – da je sever diktatorski in jug demokratičen ipd.

2 V angleščini: plain, aspirated or tense.

3 Batchim je zadnji del zaprtega zloga, C (en soglasnik) ali CC (zaporedje dveh soglasnikov), ki se glede na sledeči zlog spremeni: pojav sandhi, podobno kot francoski *liaison*.

Zanimanje za Korejo v slovenski družbi postaja raznoliko: nekateri se zanimajo za gospodarstvo, trgovino, kulturno industrijo, drugi za mednarodne odnose, razmerje med Severno in Južno Korejo, družinsko ureditev, spolnost, itd. Trenutno je Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani edina visokošolska ustanova, ki ponuja študij koreanistike, vendar je število predmetov še precej omejeno. Zaradi nezadostnega števila učiteljev je tudi težko povečati število izbirnih predmetov. S pomočjo korejskih ustanov, npr. Korejske fundacije, Akademije za korejske študije idr., lahko izvajamo razne projekte, prirejamo mednarodne simpozije in konference ter gostujoča predavanja, s čimer tudi dopolnjujemo manjkajoče dele študija.

Koreanistika kot študijski program je zadnje čase zelo priljubljena.⁴ Za ta študij, katerega pomemben del je poučevanje korejskega jezika, pričakujemo boljše razumevanje tudi s strani države Slovenije.

4 Strokovno delovanje in vizije za prihodnost

V sodelovanju z gostujočimi profesorji/raziskovalci in udeleženci mednarodnih simpozijev smo na oddelku objavili nekaj člankov na področju korejskega (in vzhodnoazijskega) jezikoslovja (gl. Lee 2011, Okimori 2014, Chang in Shigemori Bučar 2019). Ljubljanska koreanistika je leta 2018 gostila veliko evropsko koreanistično konferenco (Osrednje- in vzhodnoevropsko združenje za koreanistiko - CEESOK),⁵ na kateri so bili v zvezi z jezikom in poučevanjem jezika sklopi »jezik in jezikoslovje«, »učbenik in učne metode« ter »literatura in prevajanje«. Tako Ljubljana počasi postaja eno od središč za koreaniste, ki delujejo na visokošolskih in izobraževalnih ustanovah v evropskem prostoru. V času zimskih olimpijskih iger v Pjongčangu smo strokovnjaki na Oddelku za azijske študije sodelovali s slovenskimi lektorji in napovedovalci za izgovorjavo in zapis krajevnih in osebnih imen, ki se pojavljajo v novicah.⁶ V Sloveniji že nekaj časa delujejo korejski poslovneži – ne samo v Ljubljani, ampak tudi v Kopru, kjer je pomembno pristanišče za srednjeevropski prostor.

Koreja s svojo dolgo zgodovino ni bila posebej znana v slovenski družbi, z gospodarskim razvojem v zadnjih letih pa se je korejska družba stabilizirala. Odnosi s

4 Število kandidatov za študij je bilo za akademsko leto 2019/20 pri januarskem vpisu 230 % razpisanih mest. Na leto sprejmemo 30 študentov.

5 The 17th International Conference of CEESOK, 20. in 21. septembra 2019. <http://spletff.ff.uni-lj.si/node/12363> (12. 10. 2019).

6 Predlog za zapis in izgovor korejskih imen oz. besed; <http://pravopisna-komisija.sazu.si/Priporo%C4%8Dila.aspx> (12. 10. 2019).

Severno Korejo se tudi spreminjajo. Tako lahko pričakujemo nadaljnji razvoj korejske družbe, ki je zanimiva in raznolika na posameznih področjih. Vloga Koreje in Korejcev v mednarodnih odnosih bo pomembnejša, kar pomeni, da bo večje povpraševanje tudi po znanju korejskega jezika.

Koreja je Sloveniji podobna v smislu geografskega in političnega položaja: razmerno majhna država, obkrožena z večjimi silami. Na različnih področjih bi se lahko državi učili druga od druge, zato je zaželeno, da se izboljšajo študijski pogoji na visokošolski ravni. Zaželeno je tudi večja izmenjava med strokovnjaki, raziskovalci in študenti, ravno tako v krogu gospodarstvenikov in kulturnikov, zato pričakujemo tudi večje povpraševanje po strokovnjakih z znanjem korejskega jezika.

Literatura

- Chang, Minyoung; Shigemori Bučar, Chikako (2019). Korean Orthography of Loanwords and spelling problems with proper nouns from Slovenia. *Acta Linguistica Asiatica* 9 (2). 117–144.
- Lee, Yong (2011). Morphology and Syntax in Holes and Scratches: The Latest Stage of Kugyol Research. *Acta Linguistica Asiatica* 1 (1). 53–70.
- Okimori, Takuya (2014). Korean and Japanese as Chinese-Characters Cultural Spheres. *Acta Linguistica Asiatica* 4 (3). 43–70.
- Ryu, Hyeonsook (2016a). Lyubeulyana daehakkyo hangugeo il hakseopjaeu teukseong (= University of Ljubljana, Korean Language I, Students' Characteristics). *The 6th European Association for Korean language Education Workshop*. University of Copenhagen, Denmark 2016. 66–75.
- Ryu, Hyeonsook (2016b). *Korean language: students' characteristics. Teaching materials to promote Korean and East Asian Studies in Central Europe*. Department of Asian Studies, FF UL. 63–67.
- Shigemori Bučar, Chikako (2017). Achievements and prospects of Korean Studies in Ljubljana, Slovenia : diploma theses and students' interests. *Achievements & Prospects of Korean Studies in the East and the West*. Keimyung University, Daegu, Korea. 32–37.
- Zirald, Iva; Krofič, Jasmina (2013). Problems of hangeul Romanization into Slovene. *Acta Linguistica Asiatica* 3 (3). 71–84.